CHERNIVTSI
LAW SCHOOL

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Юридичний факультет

Кафедра міжнародного права та порівняльного правознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету
____проф. Віталій ГОРДЄЄВ
«28» серпня 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

ПРЕЦЕДЕНТНЕ ПРАВО ЄСПЛ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ПРАВОЗАХИСНІЙ СИСТЕМІ
вибіркова навчальна дисципліна

Освітня програма: «Міжнародне право»
Спеціальність: 293 Міжнародне право
Галузь знань: 29 Міжнародні відносини
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Юридичний факультет
Мова навчання: українська

Чернівці, 2026 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Прецедентене право ЄСПЛ в європейській правозахисній системі» складена відповідно до освітньої програми «Міжнародне право» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 293 Міжнародне право галузі знань 29 Міжнародні відносини.

Розробник:

Чепель Ольга Дмитрівна, *доцент, кандидат юридичних наук, доцент*

Викладач, що забезпечує читання даної дисципліни

Чепель Ольга Дмитрівна, *доцент, кандидат юридичних наук, доцент*

Затверджено на засіданні кафедри Міжнародного права та порівняльного правознавства
Протокол № 1 від «27» серпня 2026 року

В.о. завідувача кафедри
міжнародного права
та порівняльного правознавства _____ **д.ю.н., проф. Світлана КАРВАЦЬКА**

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету
Протокол № 1 від «28» серпня 2026 року

Голова науково-методичної комісії _____ **PhD, ас. Лаура БЗОВА**

Метою вивчення навчальної дисципліни «Прецедентне право ЄСПЛ в європейській правозахисній системі» є оволодіння студентами знаннями щодо судової практики Європейського суду з прав людини стосовно країн-членів Ради Європи для аналізу тих порушень Конвенції прав людини та основоположних свобод людини, що найчастіше зустрічаються в прецедентному праві Європейського суду з прав людини та їх виправлення та недопущення в майбутньому державами-членами Ради Європи. З урахуванням зазначеного вивчення навчального предмету дасть можливість поширення і поглиблення знань майбутніх професійних юристів у сфері правознавства, права ЄСПЛ, а також їх співвідношення з національними правовими системами. У зв'язку з практичним спрямуванням даної дисципліни особлива увага приділяється вітчизняній практиці фактичного застосування рішень Європейського суду з прав людини, як джерела права в Україні.

Пререквізити. Навчальна дисципліна «Порядок та особливості звернення до ЄСПЛ» взаємопов'язана з навчальними дисциплінами: «Вступ до права», «Історія міжнародного права», «Міжнародне публічне право», «Міжнародний захист прав людини».

Після вивчення навчальної дисципліни здобувач володітиме наступними компетентностями, що закріплені в освітній програмі «Міжнародне право» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 293 Міжнародне право:

Загальні компетентності

ЗК. 1 Здатність до розуміння причинно-наслідкових зв'язків й уміння їх використовувати у професійній і соціальній діяльності.
ЗК 3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК 6. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 12. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації, зокрема, в міжнародному контексті.

Фахові компетенції
ФК 1. Системне розуміння історичних етапів формування правової думки у сфері міжнародного права, вміння використовувати теоретичну спадщину минулого у своїй власній професійній діяльності.
ФК 2. Здатність розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, форми та способи їх реалізації; види суб'єктів міжнародних відносин, їхню роль у сучасних міжнародних відносинах і міжнародній політиці.
ФК 7. Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи; знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, закріплених універсальними і регіональними актами з прав людини; міжнародних універсальних і регіональних, а також національних інституційних механізмів захисту прав людини.
ФК 8. Здатність застосовувати знання засад і змісту інститутів міжнародного публічного права з таких галузей, як: право міжнародних договорів, право зовнішніх зносин, міжнародне повітряне право, міжнародне морське право, міжнародне космічне право, право міжнародних організацій, міжнародне право прав людини, міжнародне економічне право, міжнародне екологічне право, міжнародне кримінальне право, право міжнародної безпеки, міжнародне гуманітарне право.
ФК 9. Знання і розуміння європейського права і права Європейського Союзу.

Програмні результати навчання

ПРН 3. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН 2. Тлумачити і правильно застосовувати норми як вітчизняного, так і зарубіжного матеріального та процесуального права.
ПРН 9. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності й змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей національного права; міжнародного публічного і міжнародного приватного права; європейського права і права Європейського Союзу.
ПРН 14. Складати проекти заяв, скарг та інших документів правового характеру, у тому числі й у сфері міжнародних відносин.
ПРН 19. Забезпечувати реалізацію Конституції, законів України та відповідних міжнародних конвенцій у випадку посягань на права і свободи, честь і гідність людини, права держави, права юридичних осіб, об'єднань громадян тощо.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	4	8	3.0	90	15	15			60		залік
Заочна											

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	Пр.	інд	с.р.		л	пр	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Загальна характеристика прецедентного права Європейського суду з прав людини										
Тема1. ПРАВОВИЙ СТАТУС ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ	7	1	1		10					

Тема 2. ЄВРОПЕЙСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ТА ЇЇ ПРОТОКОЛИ:	14	4	4		10					
Тема3. ПРАКТИКА ЄСПЛ ПРИ ТЛУМАЧЕННІ КОНВЕНЦІЇ ТА ЗАГАЛЬНИХ ПРИНЦИПІВ СУДОЧИНСТВА	9	2	2		10					
РАЗОМ	**44**	**7**	**7**		**30**					

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Європейські стандарти правосуддя в практиці ЄСПЛ										
Тема1. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ПРАВА НА ПРАВОСУДДЯ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СУДІ.	7	1	1		5					
Тема2. ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ В ПРЕЦЕДЕНТАХ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	9	2	2		5					
Тема 3. ПРАВО НА ЗАХИСТ ВЛАСНОСТІ В АКТАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ	14	2	2		10					
Тема4. ПОЛІТИЧНІ ТА ДУХОВНІ ПРАВА ЛЮДИНИ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ СИСТЕМІ ЗАХИСТУ ПРАВ	7	1	1		5					
Тема 5. МЕХАНІЗМ КОНТРОЛЮ В ПРЕЦЕДЕНТНОМУ ПРАВІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ	7	1	1		5					
РАЗОМ	**46**	**7**	**7**		**30**					
УСЬОГО	**90**	**15**	**15**		**60**					

Тематика лекційних занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
1	**Тема 1. Правовий статус Європейського суду з прав людини** 1. Історія створення Європейського суду з прав людини в загальноєвропейській системі захисту прав людини. 2. Порядок формування, склад та структура Стразбурського суду 3. Правове становище суддів Європейського суду з прав людини. 4. Юрисдикція ЄСПЛ 5. Порядок звернення до ЄСПЛ та умови прийнятності заяв в суді. 6. Форми діяльності ЄСПЛ. 7. Роль Комітету Міністрів Ради Європи за виконанням рішень ЄСПЛ. .
2	**Тема 2.Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод і її протоколи: теоретико-правові аспекти.** 1. Історичні етапи розвитку конвенційної системи захисту прав людини. 2. Поняття, структура та зміст Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950. 3. Принципи європейської Конвенції про захист прав та свобод людини. 4. Протоколи Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950р. 5. Місце та роль Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод в практиці Європейському суді з прав людини.
3	**Тема 2. Практика ЄСПЛ при тлумаченні загальних положень та принципів судочинства** 1. Юридична природа рішень ЄСПЛ. Пілотні рішення ЄСПЛ. 2. Принципи та способи правотлумачної діяльності ЄСПЛ. 3. Особливості тлумачення Конвенції в рішеннях ЄСПЛ. 4. Правові підстави застосування Конвенції та рішень ЄСПЛ при здійсненні правосуддя.
4	**Тема 4. Міжнародно-правові основи права на правосуддя** Право на правосуддя і системі гарантій міжнародно-правого захисту прав людини. Право на доступ до суду та презумпція невинуватості як складова права на справедливий судовий розгляд в актах ЄСПЛ. Право на справедливий судовий розгляд та право на ефективний засіб правового захисту як елементи права на правосуддя. Право на розгляд справи впродовж розумного строку та право на виконання рішення в інтерпретації Суду
5	**Тема 5. Європейські стандарти в прецедентах кримінального провадження** Загальна характеристика права на життя в актах ЄСПЛ Особливості заборони катування, нелюдського, принижуючого гідгість, поводження або покарання в рішеннях ЄСПЛ. Практика суду щодо права на свободу. Право на особисту недоторканість в прецедентах ЄСПЛ. Заборона дискримінації в прецедентах ЄСПЛ.
6	**Тема 6. Право на захист власності в актах Європейського суду з прав людини** Суб'єкти та об'єкти права на захист власності в актах судового органу Ради Європи Зміст захисту права власності людини в рішеннях Європейського суду з прав

	людини Умови правомірності втручання у право власності людини в актах ЄСПЛ Правомірне позбавлення власності: конвенційні вимоги та практика Суду.
7	**Тема 7.Політичні та духовні права людини в європейській системі захисту прав** Право на вільні вибори в рішеннях ЄСПЛ Практика суду щодо права на свободу вираження поглядів. Свобода зібрань та об'єднань в прецедентах ЄСПЛ Право на повагу до приватного і сімейного життя в рішеннях ЄСПЛ
8	**Тема 8. Механізм контролю в прецедентному праві Європейського суду з прав людини** Поняття та зміст контролю в прецедентному праві Європейського суду з прав людини. Організація та діяльність Комітету Міністрів Ради Європи за виконанням рішень ЄСПЛ. Особливості виконання в Україні правових актів Європейського суду з прав людини

Тематика практичних занять з переліком питань

№	Назва теми
1	**Тема 1. Європейський суд з прав людини: загальна характеристика** 1.Історія створення Європейського суду з прав людини в загальноєвропейській системі захисту прав людини. 2.Порядок формування, склад та структура Стразбурського суду 3.Правовий статус суддів Європейського суду з прав людини. 4. Юрисдикція ЄСПЛ 5. Порядок звернення до ЄСПЛ та умови прийнятності заяв в суді. 6. Форми діяльності ЄСПЛ. 7. Роль Комітету Міністрів Ради Європи у виконанні рішень ЄСПЛ.
2	**Тема 2. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод:загальна характеристика.** 1. Історія розвитку конвенційної системи захисту прав людини. 2. Поняття та ознаки Конвенції про захист прав людини 3. Структура Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950. 4. Загальна характеристика рішення ЄСПЛ «Лоїзіду проти Туречини» 5. Зміст Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. 6. Принципи європейської Конвенції про захист прав та свобод людини. 7. Протоколи до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод: основні аспекти 8. Загальна характеристика Протоколу №15 від 24.06.2013р. та Протоколу №16 від 02.10.2013р.
3	**Тема 3. Практика ЄСПЛ при тлумаченні загальних положень та принципів судочинства** 1. Застосування практики ЄСПЛ при тлумаченні загальних положень та принципів судочинства: 2. Принцип верховенства права 3. Принцип законності та рівності 4. Принцип Non bis in idem в практиці ЄСПЛ 5. Пілотні рішення ЄСПЛ. 6. Принципи право інтерпретаційної діяльності ЄСПЛ 7. Способи право тлумачної діяльності ЄСПЛ. 8. Особливості застосування та тлумачення Конвенції в рішеннях ЄСПЛ.
4	**Тема 4. Право на правосуддя: міжнародно-правові основи** Право на правосуддя :поняття та зміст в системі гарантій міжнародно-правого захисту прав людини.

	Право на доступ до суду: основні аспекти. Право на справедливий судовий розгляд та право на ефективний засіб правового захисту як елементи права на правосуддя. Право на розгляд справи впродовж розумного строку та право на виконання рішення в інтерпретації Суду Презумпція невинуватості як складова права на справедливий судовий розгляд в актах ЄСПЛ.
5	**Тема 5. Судові прецеденти ЄСПЛ по кримінальних справах** Загальна характеристика права на життя в актах ЄСПЛ Практика суду щодо права на свободу. Особливості заборони катування, нелюдського, принижуючого гідність, поводження або покарання в рішеннях ЄСПЛ. Право на особисту недоторканість в прецедентах ЄСПЛ Права обвинуваченого у практиці Європейського Суду.
6	**Тема 6. Право на захист власності в актах Європейського суду з прав людини** Зміст захисту права власності людини в рішеннях Європейського суду з прав людини Суб'єкти та об'єкти права на захист власності в актах судового органу Ради Європи Втручання в користування майном. Умови правомірності втручання у право власності людини в актах ЄСПЛ Правомірне позбавлення власності: конвенційні вимоги та практика Суду. Роль правозахисної діяльності Європейського суду з прав людини у розбудові вітчизняної системи захисту права власності людини
7	**Тема 7 Особливості політичних та духовних прав людини в рішеннях Європейського суду.** Загальна характеристика права на життя в актах ЄСПЛ Особливості заборони катування, нелюдського, принижуючого гідність, поводження або покарання в рішеннях ЄСПЛ. Практика суду щодо права на свободу. Право на особисту недоторканість в прецедентах ЄСПЛ Право на вільні вибори в рішеннях ЄСПЛ
8	**Тема 8. Тема 8. Виконання рішень Європейського суду з прав людини: основні аспекти.** Порядок виконання рішень Європейського Суду з прав людини Поняття та зміст контролю в прецедентному праві Європейського суду з прав людини. Організація та діяльність Комітету Міністрів Ради Європи за виконанням рішень ЄСПЛ. Особливості виконання в Україні правових актів Європейського суду з прав людини

Індивідуальні науково-дослідні завдання (ІНДЗ)

№	Назва теми

1	Історичні передумови прийняття Конвенції про права людини та основоположні свободи.
2	Правило «плоди отруйного дерева» в практиці Європейського суду з прав людини.
3	Реформування міжнародно-правового механізму доступу до правосуддя в Європейському суді з прав людини.
4.	Місце та роль Інтерлакенської декларації в загальноєвропейській системі захисту прав людини.
5	Презумпція невинуватості в рішеннях Європейського суду.
6	Принцип Non bis in idem в практиці ЄСПЛ
7	Автономне тлумачення поняття «житла» в практиці ЄСПЛ
8	Виконання рішень ЄСПЛ в Україні та Франції: порівняльний аналіз.

Завдання для самостійної роботи студентів

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом і виконується в поза аудиторний час, передбачений тематичним планом навчальної дисципліни.

Під час вивчення навчальної дисципліни студенти повинні навчитися самостійно мислити, поглиблювати засвоєні теоретичні знання, опановувати практичні навички прийняття правових рішень. Відповіді на питання повинні бути законспектовані, їхнє викладення має бути стислим і чітким, обов'язковими є посилання на використані джерела.

Форма контролю самостійної роботи – перевірка конспекту або обговорення на семінарському занятті. Питання, відведені для самостійної роботи, виносяться на поточний, модульний і підсумковий семестровий контроль.

З метою самостійного визначення рівня засвоєння теоретичного матеріалу студентам пропонуються питання для самоконтролю набутих знань.

№	Назва теми	Завдання для самостійної роботи	К-сть год.
1	Тема1. ПРАВОВИЙ СТАТУС ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ	Охарактеризуйте основні етапи становлення європейської системи захисту прав людини. Співвідношення міжнародної та європейської систем захисту прав людини. Проаналізуйте юрисдикцію Європейського суду з прав людини щодо подання заяв. Визначте та охарактеризуйте порядок звернення до ЄСПЛ та умови прийнятності заяв в суді. Роль Комітету Міністрів Ради Європи у виконанні рішень ЄСПЛ.	10
2	Тема 2. ЄВРОПЕЙСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ТА ЇЇ ПРОТОКОЛИ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ	Охарактеризуйте: Передумови прийняття Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Поняття та ознаки Конвенції про захист прав людини Структура Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950.	10

		Загальна характеристика рішення ЄСПЛ «Лоїзіду проти Туречини» Зміст Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Принципи європейської Конвенції про захист прав та свобод людини. Протоколи до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод: основні аспекти	
3	Тема3. ПРАКТИКА ЄСПЛ ПРИ ТЛУМАЧЕННІ КОНВЕНЦІЇ ТА ЗАГАЛЬНИХ ПРИНЦИПІВ СУДОЧИНСТВА	Розкрийте: Застосування практики ЄСПЛ при тлумаченні загальних положень та принципів судочинства: Принцип верховенства права Принцип законності та рівності Принцип Non bis in idem в практиці ЄСПЛ Пілотні рішення ЄСПЛ. Принципи право інтерпретаційної діяльності ЄСПЛ Способи право тлумачної діяльності ЄСПЛ. Особливості застосування та тлумачення Конвенції в рішеннях ЄСПЛ.	10
4	Тема4. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ПРАВА НА ПРАВОСУДДЯ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СУДІ.	Охарактеризуйте: Право на доступ до суду: основні аспекти. Право на справедливий судовий розгляд та право на ефективний засіб правового захисту як елементи права на правосуддя. Право на розгляд справи впродовж розумного строку та право на виконання рішення в інтерпретації Суду Презумпція невинуватості як складова права на справедливий судовий розгляд в актах ЄСПЛ.	5
5	Тема5. ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ В ПРЕЦЕДЕНТАХ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	Розкрийте: Юрисдикцію Стразбурського суду: межі компетенції при розгляді кримінальних справ. Загальна характеристика права на життя в актах ЄСПЛ. Визначення пропорційності застосування сили, що спричинило позбавлення життя. Негативні та позитивні зобов'язання держав-учасниць Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у зв'язку із забезпеченням права на життя. Практика суду щодо права на свободу. Особливості заборони катування, нелюдського, принижуючого гідність, поводження або покарання в рішеннях ЄСПЛ. Право на особисту недоторканість в прецедентах ЄСПЛ Права обвинуваченого у практиці	5

		Європейського Суду.	
6	Тема 6. ПРАВО НА ЗАХИСТ ВЛАСНОСТІ В АКТАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ	Проаналізуйте: Захист права власності в рішеннях Європейського суду з прав людини. Визначення поняття «майно», відповідно до практики ЄСПЛ. Захист права на пільги. Поняття пільг та привілеїв в практиці Європейського суду з прав людини. Порядок підготовки та подання заяви щодо порушення права власності до ЄСПЛ	10
7	Тема7. ПОЛІТИЧНІ ТА ДУХОВНІ ПРАВА ЛЮДИНИ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ СИСТЕМІ ЗАХИСТУ ПРАВ.	Охарактеризуйте: Загальна характеристика права на життя в актах ЄСПЛ Особливості заборони катування, нелюдського, принижуючого гідність, поводження або покарання в рішеннях ЄСПЛ. Практика суду щодо права на свободу. Право на особисту недоторканість в прецедентах ЄСПЛ Право на вільні вибори в рішеннях ЄСПЛ	5
8	Тема 8. МЕХАНІЗМ КОНТРОЛЮ В ПРЕЦЕДЕНТНОМУ ПРАВІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ.	Розкрийте: Порядок виконання рішень Європейського Суду з прав людини Поняття та зміст контролю в прецедентному праві Європейського суду з прав людини. Організація та діяльність Комітету Міністрів Ради Європи за виконанням рішень ЄСПЛ.	5

Критерії до самостійної роботи студента

Самостійна робота оцінюється за результатами перевірки письмових матеріалів (конспектів, аналізу рішень ЄСПЛ, глосаріїв тощо) та загального тесту з питань, винесених на самостійне опрацювання: повне, структуроване, аргументоване виконання всіх завдань з використанням обов'язкової і додаткової літератури та практики ЄСПЛ, правильними посиланнями і логічними висновками оцінюється максимально (6 балів); достатньо повне розкриття основних питань з незначними неточностями — 5 балів; загалом правильне, але поверхневе викладення без глибокого аналізу — 4 бали; фрагментарне і недостатньо аргументоване виконання — 3 бали; часткове, формальне опрацювання з суттєвими помилками — 2 бали; відсутність роботи, плагіат або повна невідповідність завданню — 0 балів.

Методи навчання

Викладання засноване на тісній взаємодії між викладачем та здобувачем із використанням інтерактивних методів з тим, щоб допомогти студентам розвивати аналітичні навички, здатність до логічно-обґрунтованої аргументації та розуміння міжнародно-правових аспектів з позицій доктрини та принципу верховенства права. Під час лекційних занять, в основному, використовуються пояснювально-ілюстративний, пізнавально-пошуковий та інтерактивний методи навчання і викладання: пояснення нового матеріалу, що має проблемний характер, у формі повідомлень, дискусій, консультацій, розв'язання ситуативних завдань, із

застосуванням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій; організація лекції у формі, коли студенти можуть аргументовано висловлювати свої погляди та аналізувати позиції різних країн, демонстрація презентацій, інтерактивних платформ, віртуальних екскурсій до європейських інституцій тощо з тематики лекційного заняття.

Поєднання компетентнісного та інтерактивного підходів становить основу організації та проведення практичних занять з дисципліни. Використовується індивідуальна або групова робота, що передбачає колоквіуми, дебати, розв'язання реальних кейсів, завдань, які вимагають збору, систематизації та аналізу інформації з національних і міжнародних джерел, її міжнародно-правової оцінки. Окрім цього, застосовується метод використання інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема демонстрація презентацій, доповідей, рефератів, есе, колективна робота з нормативною базою.

Система контролю та оцінювання

Методи контролю

Поточний контроль здійснюється на практичних заняттях шляхом усного та письмового опитування, бліц-опитування, перевірки конспектів самостійної роботи, виконання тестових завдань (у тому числі загальних тестів з питань, винесених на самостійне опрацювання), розв'язання кейсів, аналізу рішень ЄСПЛ, підготовки есе, рефератів, глосаріїв, схем і презентацій. Оцінювання проводиться за чіткими критеріями з урахуванням повноти, аргументованості, самостійності та правильності посилань на джерела.

Підсумковий контроль проводиться у формі усного заліку. Результати поточного контролю (максимум 50 балів) та заліку (максимум 50 балів) сумуються і переводяться у національну шкалу та шкалу ЄКТС відповідно до затвердженої системи оцінювання.

Форми проведення занять: лекції, практичні заняття. Організація роботи слухачів передбачає понятєво-категоріальний масив з кожної теми, контрольні питання та самостійні завдання, роботу з науковою літературою, а також розв'язання проблемних ситуацій та дослідно-творчих завдань.

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- тестування за принципами ЗНО на основі комп'ютерних технологій(стандартизовані тести);
- контрольні роботи;
- реферати;
- есе;
- дайджести;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- контрольні роботи;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль: здійснюється на заняттях шляхом індивідуального та фронтального усного опитування, бліц-опитування; письмових самостійних робіт (есе, рефератів, написання тематичних глосаріїв тощо); ведення термінологічного словника; виконання практичних (індивідуальних та групових) завдань; підготовки та захисту відповідних схем, таблиць, діаграм, графіків; розв'язання кейсів з практичних завдань та задач-казусів; аналізу та обґрунтування (чи заперечення) судових рішень; взаємоконтролю магістрів у парах та малих групах; самоконтролю тощо.

Форма підсумкового контролю: усний залік

Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки

здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на практичних заняттях та набутих практичних навичок під час виконання індивідуальних завдань.

Усний виступ та виконання письмового завдання, під час практичного заняття, тестування з теми практичного заняття	**Критерії оцінювання**
6 балів	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
5 балів	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.
4 бали	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.
3 бали	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
2 бал	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.
0 балів	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Доповнення виступу:

2 бали – отримують студенти, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили

нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надали власні аргументи щодо основних положень даної теми.

1 бал отримують студенти, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловили власну думку.

Суттєві запитання до доповідачів:

2 бали отримують студенти, які своїм запитанням до виступаючого суттєво і конструктивно можуть доповнити хід обговорення теми.

1 бал отримують студенти, які у своєму запитанні до виступаючого вимагаютьдодаткової інформації з ключових проблем теми, що розглядається.

Експрес-контроль:

2 бали нараховуються студентам, які вільно володіють усім навчальним матеріалом,орієнтуються в темі та аргументовано висловлюють свої думки.

1 бал отримують студенти, які частково володіють матеріалом та можуть окреслити лише деякі проблеми теми.

Ведення опорного конспекту лекції:

Опорний конспект лекції (ОКЛ) – вид навчально-методичного посібника, в якому стисло і системно викладено основний теоретичний матеріал у формі основних понять і положень, що структурно й логічно пов'язані між собою. Дані поняття та положення є лише опорними сигналами, вони вимагають пояснень і визначень, що мають записати студенти під час лекції. Його ведення сприяє системному і глибокому засвоєнню навчального матеріалу, дозволяє простежити структурні зв'язки між різними поняттями, положеннями,концепціями, проблемами, теоріями тощо.

Кожен студент повинен мати ОКЛ на лекціях і вести в ньому записи власноруч. Підчас аудиторної роботи з ОКЛ студенти записують основні тези лекції та пояснення викладача у визначеному в конспекті полі. Під час самостійної роботи рекомендується доповнити записи лекції та завершити виконання завдань, що були зазначені в Робочій програмі навчальної дисципліни.

2 бали нараховуються студентам, які в повному обсязі самостійно і творчо опрацювали всі питання лекції і вільно володіють її змістом.

1 бал нараховується студентам, які опрацювали лише окремі питання лекції і не достатньо вільно володіють її змістом.

Підготовка творчих завдань(есе, дайджест):

Есе – це самостійна творча робота, де у вільній формі висловлюються особисті

думки на тему, передбачену Робочою програмою навчальної дисципліни. Головна мета есе - це самостійне розкриття студентом на підставі опрацьованого матеріалу теми, проблеми,питання.

Дайджест – це добір уривків з різних джерел на певну тематику. У форматі дайджестів можна зробити системний аналіз будь-якого теоретичного положення, розкритирізні точки зору на будь-яку проблему, тему, питання та зробити узагальнюючі висновки.

2бали отримують студенти, які можуть виокремити з різних джерел основні положення, структурно об'єднати їх, коротко проаналізувати кожне з них та зробити ґрунтовні узагальнюючі висновки.

1 бал отримують студенти, які в цілому правильно виокремили основні положеннякожного з джерел, але не зробили їх відповідного аналізу та узагальнюючих висновків.

Ведення конспекту першоджерел:

2 бали отримують студенти, які опрацювали всю необхідну обов'язкову літературу,засвоїли її основні теоретичні положення, вміють їх пояснити і розтлумачити. **1 бал** отримують студенти, котрі опрацювали не всю необхідну літературу, не завжди розуміють її вихідні теоретичні положення, поверхово їх пояснюють.

Критерії підсумкового контролю

Підсумковий семестровий контроль – це підсумкове оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти за семестр, що здійснюється в університеті у формі заліку . На підсумковий семестровий контроль виносяться питання, задачі, ситуаційні завдання тощо, що передбачають перевірку розуміння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу дисципліни в цілому та рівня сформованості відповідних компетентностей після опанування курсу. Підсумковий семестровий контроль оцінюється від 0 до 100 балів і переводиться у національну шкалу та шкалу ЄКТС:

– здобувачам вищої освіти, які повністю оволоділи програмою навчальної дисципліни на творчому рівні, можуть дати відповіді на всі питання курсу, опанували рекомендовану літературу, виставляють оцінку **A**. При цьому оцінку – 100 балів (за шкалоюЧНУ ім. Ю.Федьковича), як виняток, можуть отримати тільки здобувачі вищої освіти, які, крім відмінних знань за програмою дисципліни, виявили активність в науково-дослідній роботі за тематикою курсу, стали призерами студентських олімпіад, виступали на конференціях тощо;

– здобувачам вищої освіти, які оволоділи програмою навчальної дисципліни на творчому рівні, проте у відповідях допустили незначні неточності, ставлять оцінку **B**;

– здобувачам вищої освіти, які в основному оволоділи програмою навчальної дисципліни на продуктивному рівні, проте у відповідях допускають несуттєві помилки, ставлять оцінку **C**;

– здобувачам вищої освіти, які показали задовільні результати оволодіння Робочою програмою навчальної дисципліни на репродуктивному рівні й при відповідях допускають помилки, ставлять оцінку **D**;

– здобувачам вищої освіти, які виявили мінімально достатній рівень знань з дисципліни, необхідний для продовження навчання, вивчили основні терміни курсу та орієнтуються в матеріалі базового підручника, ставлять оцінку **E**.

Здобувачі вищої освіти, які за результатами вивчення дисципліни отримали незадовільні оцінки **FX** або **F**, повинні додатково виконати індивідуальні завдання для підвищення рівня своїх знань і при оцінці FX повторно перескласти підсумковий контроль,а при оцінці F пройти повторний курс вивчення дисципліни зі складанням підсумкового контролю.

Підсумкова оцінка, як показник результатів вивчення навчальної дисципліни, складається із сумарної кількості балів за поточне оцінювання – **50 балів** та підсумкового модуль – контролю (залік) – **50 балів,** за **100-бальною університетською шкалою.**

Розподіл балів, які отримують студенти

	Поточне оцінювання (*аудиторна та самостійна робота*)							Кількість балів (залікаційна робота)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2						
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	50	100
5	10	10	5	5	5	5	5		

Т1, Т2 ... Т9 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
	Оцінка (бали)	**Пояснення за розширеною шкалою**
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання

Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю

1. Історія розвитку конвенційної системи захисту прав людини
2. Особливості Інтерлакенської декларації 2010р. в системі захисту прав людини.
3. Місце та роль Ізмірської декларації 2011р. в системі захисту прав людини.
4. Поняття Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950.
5. Структура Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.
6. Загальна характеристика рішення ЄСПЛ «Ілашку та ін.. проти Молдови та Росії»
7. Зміст Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.
8. Принципи європейської Конвенції про захист прав та свобод людини.
9. Протоколи до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод: основні аспекти
10. Загальна характеристика Протоколу №15 від 24.06.2013р. та Протоколу №16 від 02.10.2013р.
11. Місце та роль Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод в практиці Європейському суді з прав людини.
12. Історія створення Європейського суду з прав людини в загальноєвропейській системі захисту прав людини.
13. Порядок формування, склад та структура Стразбурського суду
14. Правовий статус суддів Європейського суду з прав людини.
15. Юрисдикція ЄСПЛ.
16. Предметна та територіальна юрисдикція Європейського суду Ради Європи.
17. Порядок звернення до ЄСПЛ
18. Умови прийнятності заяв в ЄСПЛ.
19. Форми діяльності ЄСПЛ.

20. Механізм контролю за виконанням рішень ЄСПЛ.
21. Юридична природа рішень ЄСПЛ.
22. Пілотні рішення ЄСПЛ. Рішення Суду «Іванович проти України».
23. Принципи та способи правотлумачної діяльності ЄСПЛ.
24. Особливості застосування Конвенції в рішеннях ЄСПЛ.
25. Право на правосуддя в системі гарантій міжнародно-правого захисту прав людини.
26. Право на доступ до суду як складова права на справедливий судовий розгляд.
27. Презумпція невинуватості як складова права на справедливий судовий розгляд в актах ЄСПЛ.
28. Право на справедливий судовий розгляд та право на ефективний засіб правового захисту як елементи права на правосуддя.
29. Право на розгляд справи впродовж розумного строку та право на виконання рішення в інтерпретації Суду
30. Загальна характеристика права на життя в актах ЄСПЛ.
31. Практика суду щодо права на свободу.
32. Право на особисту недоторканість в прецедентах ЄСПЛ
33. Суб'єкти права на захист власності в актах судового органу Ради Європи
34. Об'єкти права на захист власності в рішеннях ЄСПЛ
35. Зміст захисту права власності людини в рішеннях Європейського суду з прав людини
36. Умови правомірності втручання у право власності людини в актах ЄСПЛ
37. Правомірне позбавлення власності: конвенційні вимоги та практика Суду.
38. Загальна характеристика права на життя в актах ЄСПЛ
39. Особливості заборони катування, нелюдського, принижуючого гідгість, поводження в рішеннях ЄСПЛ.
40. Особливості покарання в рішеннях ЄСПЛ.
41. Право на вільні вибори в рішеннях ЄСПЛ
42. Співвідношення інтересів особи та суспільства, як критерій виконання обов'язків держави.
43. Принципи захисту власності згідно Конвенції прав людини та основоположних свобод.
44. Поняття та зміст контролю в прецедентному праві Європейського суду з прав людини.
45. Організація та діяльність Комітету Міністрів Ради Європи за виконанням рішень ЄСПЛ.
46. Особливості виконання в Україні правових актів Європейського суду з прав людини
47. Зміст права на свободу мирних зібрань в прецедентах ЄСПЛ.
48. Особливості заборони дискримінації: поняття та мотиви в актах ЄСПЛ.
49. Право на повагу до приватного і сімейного життя в рішеннях ЄСПЛ.
50. Втручання держави у право на свободу об'єднань в прецедентах ЄСПЛ.

Зарахування результатів неформальної освіти

Індивідуальна траєкторія здобувача вищої освіти у процесі вивченні навчальної дисципліни також реалізується через участь у неформальній/інформальній освіті.

Додатково 3 бали здобувач може отримати за проходження онлайн-курсів на освітній платформі Prometheus, зокрема наступних:
1) Європейська зовнішня політика: просто про складне
https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+EUFP101+2019_T3

2)Перемовини про вступ України до ЄС
https://prometheus.org.ua/course/course-v1:ANTS+INEU101+2024_T2

3)Україна на шляху до ЄС
https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+UAEU101+2023_T2

4)Європейський зелений курс (ЄЗК) та Україна
https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+GREEN101+2023_T1

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Гончаров В. В. Міжнародний захист прав людини: навчальний посібник для підготовки до ЄФВВ. Київ : Юрінком Інтер, 2025. 300 с.
2. Довідник зі статті 1 Протоколу № 1 до Європейської конвенції про захист прав людини. Захист права власності. Рада Європи, 2024. URL: https://echr.coe.int/Documents/Guide_Art_1_Protocol_1_ENG.pdf.
3. Заборона катувань: практика Європейського суду з прав людини, стандарти та практика Європейського комітету з питань запобігання катуванням / зі вступним словом М. Гнатовського, А. Костіна, Р. Хаверкамп, Д. Ягунова. Одеса: Фенікс, 2023. 604 с.
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) від 4 листопада 1950 р. № 995_004. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
5. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text.
6. Лученко Д. В. Застосування практики Європейського суду з прав людини в адміністративному судочинстві України : монографія / Дмитро Валентинович Лученко, Наталія Анатоліївна Полях; Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. Харків : Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2024. 198 с.
7. Манукян В. І. Страсбурзьке право. Європейський суд з прав людини. Теорія, принципи, практика .Київ : Норма права, 2023. 596 с. ISBN 978-617-7850-61-7
8. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006р. // Відомості Верховної Ради України, 2006. №30. Ст.
9. Стовба О. В. Легітимні очікування: практика Європейського суду з прав людини. Наука і техніка сьогодні. 2024. № 1 (29). С. 204-212.
10. Огляд рішень Європейського суду з прав людини (грудень 2025 року). URL: https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/ogliady/Oglyad_ESPL_12_2025.pdf

Додаткова

1. Гаврильців М.Т., Лук'янова Г.Ю. Захист права людини на справедливий судовий розгляд у практиці європейського суду з прав людини. Юридичний науковий електронний журнал. №12/2022 с.72- DOI https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-12/13
2. Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню : прийнята Радою Європи 28 листопада 1987 року.
3. Легка О. В. Застосування практики ЄСПЛ при забезпеченні права на захист інформації. Правова позиція. 2023. № 4 (41). С. 37-41.
4. Мерник А. М. Обмеження прав людини в умовах особливих правових режимів: загальнотеоретичні аспекти. Харків: Право, 2024. 456 с.
5. Право на освіту очима суддів Європейського Суду з прав людини: колективна

монографія / за редакцією А.Ю. Бадиди та І.Є. Переша. Ужгород: «Аутдор-шарк». 2024. 140 с.
6. Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи / Упоряд. Ю.К. Качуренко. 2-е вид. Київ: Юрінформ, 2022. 200 с.
7. Пушкар П. В. та Бабанли Р.. Загальні питання розуміння і застосування практики ЄСПЛ. Київ: Норма права, 2022. 168 с.
8. Рішення щодо України, винесені Європейським судом з прав людини. URL: https://minjust.gov.ua/m/rishennya-schodo-ukraini-vineseni-evropeyskim-sudom-z-prav-lyudini
9. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України» від 15.01.2010 р. URL:: http:// www.minjust.gov.ua
10. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі "Бурмич та інші проти України" №№ 46852/13, 47786/13, 54125/13, рішення Великої палати ЄСПЛ 2017 р. URL: http:// www.minjust.gov.ua

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1.Європейський суд з прав людини: http:// www. eurocourt.in.ua
2.Рішення ЄСПЛ проти України: http:// www zakon.rada.gov.ua
3.Судова практика ЄСПЛ: http:// www. search.ligazakon.ua/
4. Judgment of the European Court of Human Righthttp://echr.coe.int/echr/en/hudoc.

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні освітнього компонента регламентовано чинними документами ЧНУ:

- «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича»: https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yuriia-fedkovycha/;
- «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича»: https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyiavlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/;
- «Політикою використання штучного інтелекту в Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича»: https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polityka-vykorystannia-shtuchnoho-intelektu-v-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/.

Використання здобувачами освіти інструментів штучного інтелекту (ШІ) під час виконання навчальних завдань:

- допускається за умови дотримання принципів академічної доброчесності (здобувач освіти несе відповідальність за зміст, достовірність і результати поданої роботи, а у разі використання ШІ зобов'язаний зазначити факт і спосіб його застосування);
- не допускається використання ШІ як заміни самостійного виконання завдань або з метою порушення вимог академічної доброчесності;
- додаткові обмеження чи вимоги щодо використання ШІ можуть визначатися

викладачем в освітньому процесі для конкретних видів навчальної діяльності відповідно до особливостей дисципліни.